

PO VOJAŠKEM UDARU

Čile na ravni ostalih južnoameriških držav

Z državnim udarom, ki je bil izveden z bliskovito naglico in tudi največjo odločnostjo, je skupina čilskih generalov odpravila zadnjo demokratično vladavino v Latinski Ameriki in s tem tudi Čile postavila na raven ostalih južnoameriških držav, ki jih vodijo diktatorski vojaški ali polvojaški režimi. Še niso potekla tri leta, odkar je čilski parlament 24. oktobra leta 1970 izvolil za predsednika republike in vlade socialista Salvadora Allendeja. Pri volitvah ga niso podprle le leve stranke (socialisti, komunisti in radikalci), temveč tudi poslanci čilske Krščanske demokracije, ker je Salvador Allende tedaj užival njihovo zaupanje, čeprav je bil njihov politični nasprotnik. Krščanska demokracija, ki je bila najmočnejša stranka čilske parlamentarne opozicije, je bila namreč prepričana, da bo novi predsednik varoval in spoštoval glavne in bistvene attribute vsake parlamentarne demokracije, ki se odražajo predvsem v obstoju političnega pluralizma.

Resnici na ljubo je treba priznati, da Salvador Allende ves čas svojega razburkanega vladanja ni izdal dobre vere in zaupanja svojih političnih nasprotnikov, zaradi česar mora njegova nasilna in tragična smrt vzbuditi razumljivo ogorčenje.

Predsednik Allende in njegovi najozži sodelavci so se v notranji politiki zavzemali za »čilsko pot v socializem«, ker so bili prepričani, da ta pot najbolj ustreza potrebam in razmeram v njihovi državi. Zatrjevali so, da bodo poleg političnega pluralizma ohranili tudi zasebni gospodarski sektor, tako da bi celotno gospodarstvo v državi bilo v bistvu porazdeljeno na državni, mešani in zasebni gospodarski sektor. Politični opazovalci menijo, da se je Allendejeva vlada zlasti v zadnjem času nekoliko oddaljila od tega programa, zaradi česar je v vrstah njenih nasprotnikov in tudi v delu prebivalstva nastal dvom, ali morda Allendejeva politika ne vodi v režim, ki bi bil zelo podoben režimu na Kubi. Allendejeva vlada je namreč izvedla tri pomembne reforme, ki so živo prizadele družbeni in gospodarski ustroj čilske države. Podržavila je vse rudnike bakra, ki so jih do tlej izkoriščale ameriške družbe, odvzela zemljo veleposestnikom in podržavila večino industrije.

Prvi ukrep je povzročil takšne posledice, kakršnih Allende prav gotovo ni pričakoval. Ne smemo pozabiti, da so čilski rudniki bakra po svoji važnosti drugi na svetu. Dotlej so vsi bili v rokah severnoameriškega kapitala, ki je od njih imel, kot je razumljivo, ogromne dobičke. Podržavljenje pa je rudnike dejansko spravilo v veliko krizo, ki je bila

po vsej verjetnosti tudi umetnega izvora, kajti rudarji so nekega dne napovedali stavko, ki je trajala zelo dolgo, državno gospodarstvo pa ni imelo trenutno koristi od vladnega ukrepa, temveč trenutno še celo škodo. Tudi agrarna reforma ni imela, kot vse kaže, zaželenega in predvidenega uspeha, kajti država ni razdelila zemlje kmetom, temveč ustanovila državna posestva po nekakšnem vzoru kolhozov, zaradi česar je kmetijska proizvodnja občutno padla in je Čile moral uvažati kmetijske pridelke za prehrano prebivalstva, za kar je plačeval velike vsote denarja, in sicer v tuji valuti. To je tudi eden glavnih vzrokov inflacije ter čedalje manjše kupne moči denarja, pri čemer so, kot običajno, najbolj prizadeti delavski sloji.

V zadnjih tednih je notranjo krizo v državi hudo zaostila dolgotrajna stavka zasebnih avtoprevoznikov, ki je takorekoč ohromila distribucijsko mrežo. Ta stavka je bila v glavnem posledica sklepa Allendejeve vlade, da bo ustanovila državno prevozno podjetje. Poleg tega so začeli stavkati zdravniki, inženirji in tudi sami sindikati niso bili popolnoma enotni.

V takem stanju je bilo očitno, da dozorevajo pogoji za najhujše, to je za državljansko vojno, ki bi jo morda mogli preprečiti le s sestavo nove koalicijske vlade, za kar pa bi bil nujen predhodni sporazum z glavno opozicijsko stranko, to je s čilsko Krščansko demokracijo. V tej zvezi so sicer bili izpostavljeni prvi stiki, ki pa niso imeli zaželenega rezultata. Prišel je državni udar, ki je vse politično delo odpravil. Za ta udar je brez dvoma odgovorna tudi čilska Kršč. demokracija, ni pa mogoče tajiti tudi krivde samega Allendeja in njegovih sodelavcev, ki so bili očitno maksimalisti in premalo realisti. Očitno so si delali ustvarje in so podcenjevali moč svojih političnih nasprotnikov, da ne omenjamo vojske, ki je povsod nekakšno konstitucionalno konservativna.

Državnega udara seveda ni mogoče nikakor opravičiti, ker pomeni hudo teptanje demokratičnih svoboščin, nasilno odpravo za konito izvoljene oblasti, skratka njeno uzurpacijo. Početje čilskih generalov je treba zato najodločneje obsoditi in si zaželeto, da bi čilsko ljudstvo čimprej moglo samo in svobodno odločati o lastni usodi.

Odnosi med Italijo in Jugoslavijo

Mednarodni velesejem v Zagrebu nudi priložnost za pregled gospodarskih ter na splošno vseh odnosov med Italijo in Jugoslavijo. V soboto je bil na sejmu dan Italije. Za to priložnost je dopotoval v Zagreb podtajnik v ministrstvu za zunanjo trgovino Ferrari.

Imel je pogovore z jugoslovanskimi oblastmi in nato je dal izjavo o važnosti tradicionalnih sestankov ob zagrebškem velesejmu. Istega dne so namreč imeli posvete tudi predstavniki Jugoslovansko-italijanske trgovinske zbornice v Beogradu ter Italijansko-jugoslovanske trgovinske zbornice v Milanu.

Italijansko-jugoslovanska trgovina — je spomnil Ferrari — dalje narašča z znatnim ritmom. Tako potrjuje razvojni postopek, ki ne pozna premora, čeprav so vsakoletne stopnje porasta različne. Lani je bil na primer porast nižji od letnega povprecja, a dosednji podatki za letos napovedujejo nov znaten skok naprej.

Obsežne trgovinske izmenjave — je podaril podtajnik — so tudi zanesljivo sredstvo za izboljšanje medsebojnega poznavanja in prijateljstva med našima ljudstvom, ki sta si tako blizu ne samo zemljepisno, marveč tudi kulturno. Zaradi tega nas močno veselijo pozitivni razvoj italijansko-jugoslovanskih izmenjav.

Nato je Ferrari govoril o povečanju sodelovanja na tehnično-znanstvenem področju. To povečanje bo koristilo gospodarstvu obeh držav ne samo za ohranitev pridobljenih položajev, marveč tudi za iskanje novih tržišč v notranjosti in v svetu.

Moj obisk v Zagrebu za dan Italije — je zaključil podtajnik v ministrstvu za zunanjo trgovino — je nudil priložnost za sestanke z zelo zanimivimi rezultati, ki se ne nanašajo samo na trgovino, marveč na splošno na odnose med Italijo in Jugoslavijo. Zanimivo je bilo po besedah podtajnika tudi poročilo jugoslovanskih voditeljev o izkušnjah in težavah, katere imajo s samoupravljanjem in novim političnim kurzom.

Italijansko-jugoslovanska trgovina je v zadnjem letu dosegla okrog 470 milijard lir. Izmenjave so se v zadnjih petih letih ustalile, medtem ko so se prej razvijale izredno hitro. V zadnjih 5 letih so se kljub temu dvignile za 63 odst. V prvih sedmih mesecih letos se je jugoslovanski izvoz dobro razvijal ter je dosegel 256 milijonov dolarjev v primeri s 181 milijoni v istem času lani. Uvoz je bil dalje večji od izvoza ter je znašal 280 milijonov dolarjev, a lani v istem času 211 milijonov dolarjev.

(dalje na 2. strani)

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 16. septembra, ob: 8.00 Koledar, 8.05 Slovenski motivi, 8.30 Kmetijska oddaja, 9.00 Sv. maša, 9.45 Klavirska glasba Muzia Clementija, 10.15 Poslušali boste, 11.15 Mladinski oder: »Lepi janičar«, Napisal Rado Murnik, dramaturg Marja Kalan. Režija: Lojzka Lombar, 12.00 Nabožna glasba, 12.15 Vera in naš čas, 12.30 Nepozabne melodije, 13.30 - 15.30 Glasba po željah, 15.30 »Lulu«, drama, napisal Carlo Bertolazzi, prevedla Jadviga Komac, R.O. Režija: Jože Peterlin, 17.00 Šport in glasba, 18.00 Glasba na temo, Edvard Grieg: Suits št. 1, op. 46, in št. 2, op. 55, iz »Peera Gynta«, 19.25 Zgodovina italijanske popevke, 20.00 Šport, 20.30 Sedem v svetu, 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke, 22.00 Nedelja v športu, 22.10 Sodobna glasba, 22.25 Zabavna glasba.

♦ PONEDELJEK, 17. septembra, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Opoldne z vami, zanimivosti in glasba za poslušavke, 13.30 Glasba po željah, 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.30 Karajan podaja Beethovna in Brahmsa, 18.50 The Ramsey Lewis Trio, 19.10 Odvetnik za vsakogar, 19.20 Jazz, 20.00 Športna tribuna, 20.35 Slovenski razgledi: Naša dežela v delih Simona Rutarja - Ljubljanski pihalni trio: fagotist Vlado Černe, flautist Fedja Rupel, klarinetist Igor Karlin, Lucijan Marija Škerjanc: Serenada - »Nova pot desetega brata«, pesmi in črtice Ivana Roba - Slovenski ansambli in zbori, 22.15 Zabavna glasba.

♦ TOREK, 18. septembra, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.30 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke, 12.50 Motivi na klavir, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.30 The European String Quartet, 19.05 Odmevi kmečkih puntov v slovenskem pripovedništvu in pesništvu (Martin Jevnikar), 19.20 Za najmlajše: S pravljico okrog sveta: »Premetenca Tangali in Dozo«, Napisal Dušan Pertot, R.O. Režija: Lojzka Lombar, 20.00 Šport, 20.35 B. Smetana: Prodana nevesta, opera, Orkester in zbor ljubljanske Opere vodi Demetrij Žebre, V odmoru (21.25) Pogled za kulise.

♦ SREDA, 19. septembra, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Opoldne z vami, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.30 Elena Cardas ob spremljavi kitarista Aleša Adryszaka poje Biermannove, Gebirtigove, Seegerjeve, Moustakijske in Weillove pesmi, 18.45 Hits za ženski glas, 19.10 Higiena in zdravje, 19.20 Zbori in folklor, 20.00 Šport, 20.35 Simfonični koncert, Vodi Krsto Cipci, Sodelujejo flautist M. Pahor, fagotist V. Cesar in pianistka Dina Slama, A. Srebotnjak: Tri skladbe za godala; L. Boccherini: Koncert za flavto in orkester v d duru; Beethoven: Romanza cantabile za flavto, fagot, klavir in orkester; Mozart: Simfonija št. 29 v a duru, KV. 201, Orkester Glasbene Matice v Trstu, V odmoru (21.05) Za vašo knjižno polico, 21.50 Nežno in tiso, 22.05 Zabavna glasba.

♦ ČETRTEK, 20. septembra, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Slovenski razgledi, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.30 V ljudskem tonu, S. Prokofjev: 4 ruske ljudske pesmi, Tenorist Mitja Gregorac, pianist Marijan Lipovšek, V. Medicus: Metamorfoza starih furlanskih villot, Sopranistka N. Pelicon, pianist V. Medicus, 19.10 Govorimo o ekologiji (Tone Penko), 19.25 Za najmlajše, 20.00 Šport, 20.35 »Očetova tajnost«, Dramatizirana zgodba po povesti I. Trošta napisala Tončka Čurk, 21.40 Sladke davnih dob.

♦ PETEK, 21. septembra, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Opoldne z vami, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.30 Vito Levi: Rapsodia in memoriam, 18.45 Formula 1: pevec in orkester, 19.20 Na počitnice, 19.20 Zbori in folklor, 20.00 Šport, 20.35 Delo in gospodarstvo, 20.50 Vokalno instrumentalni koncert, 21.20 V plesnem koraku, 22.05 Zabavna glasba.

♦ SOBOTA, 22. septembra, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Poslušajmo spet, 13.30-15.45 Glasba po željah, 15.45 Avtoradio, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.30 Violinist Alfonso Mosesti, pianistka Wanda Leskovic, 18.50 Recital Mahalle Jackson, 19.10 Lokar: Tržačan v Ameriki, 19.20 Revija zborovskega petja, 20.00 Šport, 20.35 Teden v Italiji, 20.50 Slovenske balade: »Smrt carja Samuela«, Napisal Josip Pagliaruzzi - Krilan, dramaturg Miroslav Košuta, 21.10 Orkester Radiotelevizije Zagreb, 21.30 Vaše popevke, 22.30 Zabavna glasba.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

Odnosi med Italijo in Jugoslavijo

(Nadaljevanje s 1. strani)

nov dolarjev. Jugoslavija je med Evropskimi državami na sedmem mestu v italijanski zunanji trgovini. Po drugi strani je Italija v jugoslovanski zunanji trgovini na drugem mestu za Zahodno Nemčijo.

V zvezi z možnostmi povečanja italijansko-jugoslovanske trgovine izvedenci ugotavljajo, da bi bilo treba postopno na obeh straneh spremeniti sedanjo blagovno strukturo. Italijanski izvoz je že precej razvejan ter zajema najrazličnejše industrijske proizvode. Počasi se izboljšuje tudi struktura jugoslovanskih dobav. Pred leti je Jugoslavija izvažala v Italijo skoraj izključno kmetijske pridelke, živila, les in rude. Zdaj pa njen izvoz vključuje tudi polizdelke in industrijske proizvode.

Ni pa dovoljeno ostati — dodajajo izvedenci — samo pri blagovnih izmenjavah, marveč je treba razširiti gospodarsko kooperacijo na čim več področij. Izmenjavati je treba proizvajalne in tehnične izkušnje, uveljaviti industrijsko-tehnično sodelovanje ter posvetiti večjo pozornost skupnim finančnim pobudam.

Posledice za italijansko-jugoslovanske go-

spodarske odnose bi morala imeti tudi nova pogodba med Jugoslavijo in Evropsko gospodarsko skupnostjo, ki je pričela veljati 1. septembra. Prejšnji sporazum, ki je bil izključno trgovinskega značaja, so razširili na industrijsko-tehnično ter na splošno gospodarsko sodelovanje. Pogodba predvideva posebno klavzulo za zaščito notranjih cen v Evropski gospodarski skupnosti pred nevarnostjo, katero bi pomenil za cene nenadzorovan in prevelik uvoz določene vrste blaga. Ta mehanizem pa naj bi uporabljal sporazumno in ne enostransko.

Evropska gospodarska skupnost se obvezuje, da bo olajšala uvoz jugoslovanskega mesa, zlasti teletine, katere prav posebno primanjkuje v devetih državah članicah. Novi sporazum tudi omenja ohranitev sedanjega položaja, katerega imajo jugoslovanski delavci v državah članicah, zlasti v Zahodni Nemčiji, kjer jih je posebno veliko.

V Bruslju pripominjajo, da pomeni nova pogodba z Jugoslavijo tudi odprtje Evropske gospodarske skupnosti do vzhodno-evropskih držav ter okrepitev položaja Jugoslavije nasproti sovjetskemu gospodarskemu taboru.

Egidij Vršaj

Mihec in Jakec se menita od kolere in od panike

— Videš, Mihec, glih kolera nam je še mankala.

— Prou res, Pole ke jemamo vre draginjo, sušo, štrajke, vlado le-vega centra, fašizem, festivale, lahko muzi-

ko jn zastrupljen zrak je blo treba prou še kolero. Ja, ja, kadar začne jet slabo, pridejo nesreče ana za drugo.

— Jn se ni miga ustaulo.

— Sej, sej. Se spouneš preci s kraja? An šef za zdravje, ana velika odgovorna glava je rekla, de je res ja nekej slučajev kolere, ma de oblast jema epidemijo pod kontrolo. Jn ku za nalašč so ledje začeli umirat jn kolera se je z Napoli razširila še u Bari jn pole u Rim, u Firenze, na Sardenjo, u Brindisi, Pescara, Taranto... Zdej si lahko misleš, kej be blo, če be kolere ne jemeli pod kontrolo.

— Znaš, ta prva skrb oblastu je tu, de be se ledje ne ustrašili jn zatu zmiram pravejo, de ni neč hudga. Vre švejk u stari Avstriji je zmiran pravu: »samo nobene panike!«

— Ma zdej so začeli ledi cepet na veliko. Jn pole so prepovedali jest podoče jn druge školjke jn tudi začeli podirat vse tiste murske naprave, kamer so redili školjke. Jn so pej strašno prizadeti tisti, ke so te školjke ravnali jn prodajali. Uani so od tega živeli jn zdej so zgebili zaslužek. Jn če ne bojo umrli glih od kolere, znajo umret od lakote.

— Videš, nobena nesreča ne pride sama. Jn vse je pršlo glih z murja. E, ki so tisti cajti, ke so nekšni učenjaki prauli, de je u murji ana velikanska rezerva jedace za stu jn stu let naprej. Jn ribe, jn alge jn vse sorte. Je pej že danes taku, de glih murske reči je narbol nevarno jest.

— Se zna, ke ga zastrupajo na vse načine: sez nafto, sez kanalami, sez industrijo jn vse sorte. Sej je u murji jn tudi v rekah vre taku, de ribe ne moreje več živet jn krepavajo na veliko. Samo školjke se u dreki dobro znajdejo jn se še fajn redijo. Jn tam dol u Napelskem zalivi so redili školjke glih tam, kamer je murje narbol umazano od mestnih kanalov. Sej pole ni čudno, de so ledje zboleli.

— Ma oblast? Oblast je vse tu znala?

— Kepej ke je znala. Ma znaš kaku je: še zdej se pričakajo, kadu je biu kompetenten, al dežela al vlada u Rimi. Ke tle nikoli ne znaš, kadu pije jn kadu plača. Je glih taku koker ses problemi naše manjšine: nikoli ne znaš kadu je kompetenten jn ki je ta pravo mesto za se prtožet. Jn vse sorte oblasti jegrajo med sabo ku ane sorte ping-pong. Bala če, bala les.

— Eh, ne stoj mi pravet! Taku, videš, pride, de ni noben neč kriv.

— E, Jakec moj, oblast ni nikoli neč kriva. Tu dej si zapount! Oblast more naprej skrbet za tu, de se ledje ne ustrašejo jn de ne rata panika. Ke panike se oblast narbol boji: še bol ku kolere. Zatu se tudi dela gluha, ke nekšni učenjaki strašejo zastran zastruplenega zraka, murja jn taku naprej. Dajejo ven ja nekšne predpise od filtrov jn tako; ma teh reči nobeden ne vzame zares jn taku gremo veselo naprej pruti tistem cajtam, ke ne bo mejn dežja. Jn če gre taku naprej, bo vsako prave, de bol ku je murje pokrito sez nafto, mejn murje izhlapeva jn če mejn izhlapeva, je mejn oblakov jn če je mejn oblakov je men dežja. Jn če gre taku naprej, bo vsako leto mejn dežja jn vsako leto večja suša dokler ne bomo pršli taku delč, de ne bo več dežja jn če ne bo več dežja, ne bo več zraslo jn če ne bo neč zraslo, bo...

— Ustavse Mihec! Sm vre zastopu. Samo ne stoj delat panike!

Kakšna bo nova Amerika?

USIS (United States Information Service — Poročevalska služba Združenih držav) v Rimu je izdala pred kratkim drugo številko dvomesečne revije »Americana«, ki prinaša razne zanimive članke o ameriškem življenju, o ameriški literaturi, poročila o novih knjigah, ki zaslužijo posebno pozornost, fotografsko reportažo »Ameriški album« itd.

Pod naslovom »O neki bilanci in o nekem tangu« razmišlja Irving Kristol, profesor za mestno sociologijo na univerzi v New Yorku, o današnji krizi ameriške družbe. Najprej komentira novi proračun, ki ga je Nixon predložil kongresu, glede na vsote, ki so določene v njem za socialne, šolske in kulturne potrebe in v čem se razlikuje od proračunov 60 let oziroma v čem se ne razlikuje. Prof. Kristol meni, da so vsote, določene za kulturne programe, v njem sorazmerno skromne in iz njega ne diha nikakoli velika zamisel ali nov program. Tudi v tem vidi znak neke krize današnje ameriške družbe, ki se zrcali po drugi strani v takih pojavih, kot je film »Zadnji tango v Parizu«.

»...Tako republikancem kot demokratom je skrajno težko vdati se z realizmom v dejstvo, da so hlastna leta '60 zares končana in da so leta '70 čisto drugačen čas,« piše newyorški profesor. »To je čas težavne stabilnosti, v katerem leta '60 ne bodo niti zatajena niti podaljšana, ampak takorekoč asimilirana. Nacija je naveličana retorike o »ve liki družbi«, naveličana je nemira, povzročene od te retorike. A je tudi preveč utrujena in preveč negotova sebe, da bi hotela popolnoma odpraviti leta '60. Hoče samo razdobje prilagoditve, v katerem bi mogla — kot bi rekli naši radikali — »kooptirati« leta '60, da bi jih vključila v tok ameriške zgodovine. A naš dvostrankarski sistem s svojo antagonistično strukturo ne more direktno opraviti te naloge...«

O filmu »Zadnji tango v Parizu« pravi prof. Kristol: »Ta film po mojem mnenju obravnava temo usode protikulture, to je tisto dozorevanje, ki se najavlja in ki se bo zgodilo. Dekle v filmu se zdi, da ni nikoli slišalo niti govoriti o protikulturi in da se sploh ne zaveda, da je bila od nje oblikovana. Je že na oni strani, samo da, kot kaže, ne ve, kje je ali kateremu svetu pripada. Marlon Brando pa v polni zavesti eksperimentira konec enega izmed velikih upov protikulture: rešitev s seksualno revolucijo. In neuspeh tega

upa je tisto, kar predstavlja njegovo posebno tesnobo.«

Prof. Kristol pride do zaključka, da hočejo ljudje v Ameriki postavljati svoji civilizaciji moralne in duhovne zahteve, na katere ta ni bila pripravljena. »Vsebinska teha zahtev ni bila nikoli popolnoma jasna niti tistim, ki so jih najbolj glasno ponavljali. Hoteli bi nekaj drugega, pa sami ne vedo, kaj. Toda njihov obup je po vsem videzu iskren. Očitno naša bogata liberalno-kapitalistična družba ni sposobna zadovoljiti domišljije, občutljivosti in duhovnih zahtev mnogih svojih najmlajših državljanov, ki bi radi neke vrste reformo, versko, politično, gospodarsko. Dalo bi se napisati knjigo — in dejansko bo napisana o tem cela knjižnica knjig — zakaj se je moglo to zgoditi. Toda nesporno dejstvo je, da se je zgodilo, in dejstvo je tudi, da bodo morali to upoštevati,« pripominja Kristol. »Leta '70 bodo leta asimilacije in prilagajanja, če prav razumem. ... Rezultat bo Amerika, ki bo zelo drugačna — a ne popolnoma drugačna — od Amerike, ki smo jo poznali. Ne pričakujem, da bo večina med nami uspela smatrati prihodnja leta za zelo prijetna.« Po njegovem pa ima Amerika potrebo po zmernosti v napredovanju, ne po agresivnosti. Drugače bi se lahko znašli v drvenju proti novemu živčnemu zlomu, kot ga je ameriška družba pravkar preživela.

—o—

Italijanska družba za razvoj znanosti je odlikovala dijake II. A razreda slovenskega znanstvenega liceja »France Prešeren« v Trstu s kolajnami in pismenimi priznanji za skupno študijo »Kratka študija od pitnosti vode iz virov ki preskrbujejo tržaško mesto«. Napisali so jo pod vodstvom profesorice Marinke Pertot in Franke Fornazarič. Priznanja bodo dobili dijaki 28. t. m. v Padovi.

OBEŠENJAŠKI HUMOR »KATOLIŠKEGA GLASA«

Nisem vedel, da so pri »Katoliškem glasu« taki humoristi, ali recimo ... obešenjaški humoristi »Katoliški glas« je namreč zapisal v zadnji številki v dolgem odgovoru na naše kratko vprašanje, kaj naj bi bili storili krščanski socialisti med vojno, tudi tole: »Ko so drugi, izšolani in daljnovidni delali politiko in narodu počasi spletali trnovo krono ali — kakor poreče kdo drug — z odločnimi zamahi gradili cesto, po kateri se popelje v srečno prihodnost, je Kocbek pisal svoj literarno edinstven dnevnik in se odzival pesniškim navdihom. Zato ga je isti nečustveni zgodovinski razvoj odrinil kot odslužen orodje v osamljenost in mu odvzel vsako besedo v političnem življenju.«

To se pravi, da bi bili morali krščanski socialisti skupno, recimo, z bogoslužjem. Staretom in podobnimi kampakci, spletati narodu trnovo krono in mu »z odločnimi zamahi« graditi cesto, ki je peljala... že vemo kam, namesto, da so v gozdovih in ječah pisali tudi pesmi. Pa recite, če to ni obešenjaški humor! Naloga politike je torej spletati trnov venec narodu. (!)

Nima pomena, da bi nadaljevali polemiko z ljudmi tako nizke miselne ravni, zato jo z naše strani zaključujemo. Krščanski socialist

Konferenca v Alžiru je končana

V nedeljo se je končala v Alžiru konferenca takoiimenovanih neuvrščeni držav. Zastopanih jih je bilo 76. Lahko bi jo imenovali konferenco optimistov, glede na sklepe, ki zvenijo kot zapoved in očitek velikim silam, naj se vendar poboljšajo in naj kaj več storijo za »tretji«, t.j. zaostali ali nerazviti svet. Toda ti dve besedi tretji svet ne sliši rad. Zato so našli izraz »države v razvoju«, kar pa ni čisto točno, ker so v razvoju in še v veliko hitrejšem tudi »razvite« države.

F.J. - 150

S M R T V POMLADI

»Prav... Pojdi z menoj!« je rekel Tinetu.

Ko sta bila tako daleč, da ju onadva nista mogla slišati, je pristavil:

»Dobro se je izteklo, fant. Mislim, da sem te izmazal. Imel pa si tudi srečo, da si našel prav name.«

»Hočete reči, da nimajo vsi take sreče?«

»Ne, če pridejo tako nenajavljeni. Zdaj pa glej, da res ne napraviš kake nerodnosti, ker tadvda te imata še vedno na sumu in sta zmožna vsega. Jima je zlezla malo v glavo, oblast. A nikomur nič ne črhni, kar sem ti rekel. Drži jezik za zobmi, kolikor največ moreš, pa bo najbolj zdravo zate.«

»Hvala za nasvet. Se bom ravnal po njem.«

»Tu ga imate. Ti, Žrd, mu pokaži, kako se ravna s puško, in mu daj eno od italijanskih,« je naročil komandant. Jaz moram nazaj v patrolo,« se je obrnil k tovarišem, ko sta prišla nazaj v tabor.

»V redu,« se je oglasil globok glas, kot bi prihajal iz votlega soda, in izpod nekega grma je vstala izredno dolga in suha senca.

Sova je izginil, kot bi ga bila požrla tema.

Žrd je pričaral od nekd dolgo in nerodno italijansko puško. Tine je že vedel, da teh pušk

partizani ne marajo, ker so jim napoti pri gibanju v gozdovih.

»Pozneje kdaj boš že prišel do kake boljše,« ga je potolažil Žrd.

Začel mu je kazati, kako se nabija in sproži. V temi se je učil Tine bolj z rokami kot z očmi. Sicer pa ni bilo težko. Kmalu je znal postaviti Sicer pa ni bilo težko. Kmalu je znal ponoviti vse gibe.

»Kako znaš streljati, pa zdaj ne moremo spoznati, ker bi se v tem izdali Italijanom, ki so v dolini. Ravno zaradi njih čepimo in čakamo zdaj tu v grmovju, namesto da bi spali ali šli kam naprej,« je rekel Žrd. »Siver pa se boš mogoče kmalu lahko poskusil s streljanjem na živo tarčo.«

»Misliš na Lahe?«

»Seveda, saj se zdi, da niso daleč. Poglej!« Nad črno črto gozda je bilo videti dolge sije žarometov. Tine se je začudil, tako blizu so se mu zazdeli.

»Misliš, da se bomo udarili?«

»Zelo verjetno. A nič se ne boj. Ne zadene vsaka krogla.«

»Saj se ne bojim, še želim si boja.«

»Dober si. Take potrebujemo.«

(Dalje)

VSI SLOVENCİ SE NE NAVDUŠUJEJO ZA RAFINERIJU

Zadnji čas so v Sloveniji oživali načrti za gradnjo nove petrolejske rafinerije, ki naj bi bila v Kopru. Slovenija bi jo res potrebovala, če si hoče zagotoviti redno preskrbo z bencinom in oljem za kurjenje peči pozimi, kajti posebno preskrba s tem zadnjim se je doslej že večkrat zataknila, posebno v najbolj mrzlih dneh, in Ljubljancani so — prezebali.

Kljub temu pa niso vsi Slovenci navdušeni za gradnjo rafinerije, ker se boje, da bo vir hudega onesnaženja za okolje. Mnogi so mnena, da bi bilo bolje, da bi Slovenija tudi zana-prej uvažala bencin in olje ter ostala snažna. Tokrat se je pokazalo, da sta Slovencem v resnici zelo pri srcu snažna obala in čisto morje, četudi je večkrat slišati očitke, da se Slovenci premalo brigajo za svoje morje.

Obupno stanje kraške živinoreje zaradi dolge suše terja hitro pomoč

Letošnja suša grozi postati »zgodovinska«, saj je po zimski in pomladni suši nastopila še poletna. Že prva košnja je bila za približno 30 odst. pod srednjo vrednostjo, julijska, avgustovska in sedaj še septembrska suša pa je pridelki sena prizadela, kar se otave tiče, popolnoma. V celoti vzeto je pridelok že najmanj 60 odst. manjši, verjetno celo za več, če pomislimo, da je dolgotrajna suša izsušila tu vse pašnike (zelenih šopov trave ni niti v dolinah). Položaj je tako porazen, da bodo mnogi živinorejci prisiljeni več ali manj izprazniti hleve že konec tega meseca, če ne bo prišlo do hitrih in učinkovitih ukrepov. Hitra in učinkovita pomoč bi bila v izrednih ukrepih za tržaško pokrajino, v prvi vrsti v brezplačni razdelitvi močnih krmil še v septembru, najkasneje pa v prvi polovici oktobra in v ponovni poznejši razdelitvi močnih krmil po močno znižani ceni in sicer po predhodni točni ocenitvi potrebnih količin. Na živinoreji slonijo kmečka gospodarstva vzhodnega tržaškega Krasa in deloma tudi zahodnega. Brez živinoreje pa si ne moremo zamisliti več tipične kraške krajine, ki jo prav živinorejec neguje, oblikuje ter ohranja. Propad živinoreje bi torej bil v več ozirih prava katastrofa.

Suša je močno prizadela tudi poljščine, krompir, peso, zlasti pa stročnice in koruzo. Močno je prizadeto tudi vinogradništvo, ki si je prav letos obetalo eno najbolj bogatih letin v svoji zgodovini. Priznanje letošnje suše za naravno nezgodo, dodatno k prej omenjenim izrednim ukrepom, bi dalo možnost našim kmetovalcem, da si z 1 odst. kratkoročnimi posojili priskrbijo denar za nakup najnujnejših obratnih sredstev.

SLOVENSKA SKUPNOST ZA RAZLAŠČENJE

Deželni svetovalec Slovenske skupnosti dr. Drago Stoka je vložil na deželni odbor interpelacijo v zvezi s razlaščevanjem zemljišč v dolini Ospa, na ozemlju miljske občine, pri čemer so prizadeti kmetovalci iz Mačkovelj, Plavij in od Oreha. Lastnik teh zemljišč bo postala Tržaška industrijska ustanova (EZIT). Svetovalec Slovenske skupnosti trdi, da bi deželna uprava ne smela izdajati razlastitvenih odlokov mehanično, in sicer na golo zahtevo Tržaške industrijske ustanove, temveč bi morala prej vprašanje temeljito preučiti ter zlasti ugotoviti, ali je razlastitveni postopek res nujen in neobhodno potreben. Dr. Stoka tudi zatrjuje, da razlastitve uničujejo zemljišča, ki imajo najboljše pogoje za specializirano kmetijstvo, s čimer je prizadet nepopravljiv udarec tej gospodarski panogi.

Predstavniki Slovenske skupnosti v deželnem svetu zahteva zato preklic deželnih razlastitvenih odlokov, deželna vlada pa naj posreduje pri upravi Tržaške industrijske ustanove za pravično rešitev vprašanja razlaščanja v dolini Ospa.

—o—

CERNIGOJEVA RAZSTAVA V TRŽAŠKI KNJIGARNI

Za svojo 75-letnico je priredil slikar Avgust Černigoj manjšo razstavo svojih grafik v Tržaški knjigarni. Izdelane so s precizno, mojstrsko tehniko, ki ga odlikuje.

Prav gotovo so možne še druge oblike pomoči, ki jih tu ne gre posebej omenjati. Zda in takoj je potrebna skrb vseh krajevnih in deželnih dejavnikov, od kmetijskih oblasti in organizacij do političnih, da se najdejo hitre in učinkovite oblike pomoči.

—o—

NAŠA VOŠČILA

Slikarju Avgustu Černigoju voščimo za njegovo 75-letnico še mnogo let zdravja in ustvarjanja.

Uredništvo N. lista

Pri Sv Ivanu sta v nedeljo obhajala zlato poroko Anton Grison in njegova žena Dora roj. Kralj. Tudi poročila sta se v svetoivanski cerkvi ravno pred pol stoletjem. Še veliko srečnih let!

V soboto sta se poročila Zoran Sosič in Neda Mijot, člana slovenskih društev. Mnogo sreče!

Prejeli smo:

Zakaj Slovenska skupnost sodeluje z levo sredino?

Potem ko naša edina slovenska politična organizacija že skoro deset let sodeluje s strankami leve sredine, bi se morda komu zdelo nesmiselno to vprašanje, vendar ni tako. Vsi vemo, da se je naša politična organizacija odločila za to sodelovanje po dolgi in živahni razpravi. S to svojo odločitvijo je hotela predvsem preizkusiti dobro voljo svojih novih partnerjev in predvsem Krščanske demokracije, ki je pod mlajšim in naprednejšim vodstvom izbrala realnejšo pot demokratične strpnosti in mirnega sožitja med tu živečima narodnostima. Res se je od takrat vzdušje na splošno spremenilo v korist naše manjšine, nismo bili več priča načrtnim gradnjam begunskih naselij, naši izvoljeni predstavniki so prevzeli tudi neposredno odgovornost v večjih javnih upravah, kar je bilo do »primera Hreščak« nedopustno. Na drugi strani pa je zlasti Krščanska demokracija ubrala drugo pot raznarodovanja, ki je bila brez dvoma manj boleča, zato pa tem bolj učinkovita. Ta politika stranke relativne večine se nadaljuje, obenem pa opazimo, da se prav zadnje leto skuša nekje načrtno shirati, če že ne dokončno uničiti prav Slovensko skupnost. Našim vplivnim članom se posredno ali neposredno ponuja izkaznica Krščanske demokracije, obljublja se jim dobre službe, istočasno pa se skuša dokazati brezpomembnost samostojnega političnega nastopanja, češ da bosta »demokratična« stranka relativne večine in levi center »postopno« (morda ko ne bo več Slovencev) rešila vsa še odprta vprašanja, ki se tičejo naše slovenske skupnosti. S tem v zvezi lahko z žalostjo ugotavljamo, da sta bila edina dva zakona, ki ju je parlament odobril v našo korist (oba se tičeta šolstva) izglasovana pod sredinsko oz. sredinsko desničarsko vlado, čeprav je levi center bil na vladi deset let. Dežela pa je s takšnim ali drugačnim izgovorom zavračala vse predloge v našo korist. Pa naj so prišli z leve ali z desne. Omenil bi le zadnja dva najbolj kričeča primera v deželnem svetu: 1. Ko je dr. Stoka v prejšnji zakonodajni dobi zahteval, da se v novih odborih gorskih skupnosti lahko govori slovensko, je bil predlog zavržen tudi z glasovi

TUDI BAZOVICA IMA SPOMENIK

V Bazovici so v nedeljo, 9. t. m., odkrili spomenik padlim domačinom v narodnoosvobodilnem boju. Načrt spomenika je izdelal arhitekt Dario Jagodic, bronasta figura pa je delo kiparja Stojana Batiča.

Predsednik odbora za postavitev spomenika Križmančič je toplo pozdravil povabljenе goste in množico, za njim pa je Miro Presl ob prisotnosti mater padlih odgrnil s spomenika pregrinjalo. Sledili so govori tržaškega občinskega odbornika Dušana Hreščaka, voditelja partizanskega gibanja na Primorskem Aleša Beblerja in poslanca KPI iz Vidma Maria Lizzera, bivšega partizanskega poveljnika.

Slovesnost odkritja so lepo dopolnjevale recitacije šolskih otrok in gledališkega igralca Jožka Lukeša. Tržaški partizanski pevski zbor in ricmanjska godba pa sta izvajala partizanske in druge priložnostne pesmi.

sej novega deželnega sveta sestavljali komisije in volili razne podpredsednike in tajnike predsedstva, so ta mesta odrekli našemu poslancu, čeprav so jih bili deležni tako komunisti kot liberalci. Govori se celo, da so nekateri partnerji levega centra posredno podprli motilno listo Marchesichia in d'Antonija, ker so upali, da bo s tem pogorela lista Slovenske skupnosti.

Poglavje zase pa je sodelovanje v tržaški pokrajini in občini, kjer sta naša predstavnik premalo upoštevana ali podvržena stalnim pritiskom, ter v devinsko-nabrežinski občini. Mislim, da je prav devinsko-nabrežinska večina dosegla skrajno nesmisel. Vsem je dobro znan težak položaj v tej občini, kjer živijo skupaj domačini, tržaška nova in starejša »krema« ter v dveh strnjenih naseljih istrski begunci. Politično sta obe zadnji levo-sredinski upravi naredili velik korak naprej, saj se je, razen redkih izjem, doseglo zadovoljivo sožitje in strpnost. Zadnje čase opazimo velik bojkot prav s strani Krščanske demokracije pri rednem upravljanju občine. Vsaka stvar se skuša zavlačevati; ko pa pride končno do odločitve, je ta, četudi še tako malopomembna, sad dolgih diskusij in posegov »od zgoraj« (mislim tu na pokrajinsko tajništvo KD), da se končno ena ali druga skupina (fanfanijevci in morotejci) odpove klientelarnim privilegijem svojih pristašev. To nevzdržno stanje je Slovenska skupnost predočila svojim partnerjem že pred dobrim letom, zaradi tega je svoj čas župan Legiša tudi odstopil, vendar se kljub vsem zagotovilom ni nič spremenilo in kriza je dosegla svoj višek na zadnji seji občinskega sveta, kot je o tem že poročal Novi list v zadnji številki.

Prepričan sem, da je napočil čas, ko naj se vse skupaj še enkrat preveri in če se ne dobijo potrebna jamstva, naj Slovenska skupnost naredi svoje politične zaključke. Nespametno bi namreč bilo, da bi nadaljevali s podpiranjem levega centra, če ni ta dovolj iskren do nas in če nam to sodelovanje ne prinaša konkretnih koristi za vso našo zamejsko skupnost. Antek Terčon

Tri dni folklorne in prijateljstva

Od petka do nedelje je po goriških ulicah vrvelo živahno vrvenje pisanih ljudskih noš ob folklornih dnevih in nastopih plesnih folklornih skupin iz raznih dežel.

Na tem mednarodnem folklornem srečanju se je zbralo 26 skupin, ki so nastopale v veliki Telovadni dvorani z ljudskimi plesi; v slikovitih nošah, ki so bile pri vsaki narodnostni skupini prav pristne, ne izumetničeno prikrojene.

V nedeljo popoldne se je vila po goriških ulicah dolga povorka vseh skupin, z godbami in praporji. Na obeh straneh ulic so se natrpali gledalci iz mesta, dežele in tudi iz oddaljenih krajev onstran meje. Stejejo, da je prišlo v nedeljo popoldne in zvečer skoro 15 tisoč ljudi, ki so občudovali povorko in plesne skupine, ko so kar med povorko predvajale svoje gibke nastope.

Povorka se je zaključila na razstavnem

in zabaviščnem prostoru v dolini Korna, kjer so bile najboljše skupine, Čehi in Romuni, nagrajeni. Sledili so plesni nastopi drugih skupin, tudi ljubki plesi otrok iz Furlanije in skupin iz Gorenjske.

Nato se je pa razvila živahna in pristrčna zabava, ki je šele po polnoči zaključila letošnje goriške folklorne dneve in srečanje z novimi prijatelji drugih dežel in krajev.

—o—

Števerjan

ŠPORTNI TEDEN

Športno združenje »Brda« je organiziralo športni teden, ki se je začel že včeraj po naslednjem sporedu.

V sredo, 12. t.m., ob 20. uri zbiranje sodelujočih in začetek športnega tedna v župnijskem domu. Sledi tekmovanje v plavanju za moške in ženske. V četrtek ob 20.30 kolesarstvo. V soboto ob 17. uri atletika za najmlajše; ob 20.30 streljanje z zračno puško.

V nedeljo ob 11. uri nogomet. V torek in sredo ob 20.30 namizni tenis.

Na zahvalno nedeljo bo nagrajevanje, združeno s kulturnim programom.

Štandrež

NOVA ULICA

Posebna komisija za poimenovanje nekaterih ulic v goriški občini je že dala v razpravo nekatere svoje predloge o imenih nekaterih ulic.

V pošteev so prišle tudi nekatere v goriških predmestjih, med temi tudi v Štandrežu. Toponomastična komisija je sklenila, naj bi se zgornji del ceste, ki pelje iz Štandreža proti Sovodnjam imenoval po dr. Antonu Gregorčiču, znanem politiku, državnemu in deželnemu poslancu pred prvo svetovno vojno in delavnem politiku katoliške stare struje na Goriškem.

Z onstran meje

Nova tovarna v Mirnu pri Gorici

V nedeljo, 9. t.m., so v Mirnu pri Gorici uradno odprli nove prostore tovarne pohištva »Iztok« Miren. Ob tej priložnosti je prisotne najprej pozdravil Silvan Rudež, predsednik delavskega sveta v »Iztoku«, za njim pa so spregovorili še inž. Albert Klančič, direktor podjetja Z. Dragan, podpredsednik slovenske vlade, in Uroš Uršič, predsednik Krajevne skupnosti Miren. Delavcem, ki so v podjetju zaposleni že dvajset oziroma petindvajset let, so podelili priznanja, nato pa je tovarno simbolično odprl Roland Štanta, po delavskem stažu najstarejši delavec podjetja. Nova tovarna leži v začetku Mirna, na orehovskem polju, in jo je v rekordnem času (manj kot leto dni) zgradilo Splošno gradbeno podjetje Gorica iz Nove Gorice. Podjetje »Iztok« je v 6500 kvadratnih metrov veliko proizvodno halo vložilo dve milijardi in pol starih dinarjev, od česar je polovica sredstev sposojenih, polovico pa so v »Iztoku« že sami ustvarili.

Kolektiv »Iztoka« šteje danes 150 ljudi. Podjetje se je specializiralo za izdelovanje spalnic in tudi v prihodnje proizvodnega programa ne mislijo širiti, pač pa poglobiti in še bolj specializirati. Sedaj izdelujejo v velikih serijah spalnice iz družine Anka, ki so pri-

SUŠA IN POMANJKANJE VODE

Septembrska vročina in suša še vedno pritiskata na polja in vinograde. V Furlaniji in ponekod v Brdih si skušajo pomagati že z namakanjem trt. Toda vode je malo že celo v Soči, ki jo lahko mirno prebredeš.

V Gorici, Štandrežu in Sovodnjah so občinske uprave prepovedale pod kaznijo vsakršno uporabo vode za namakanje zemljišč.

V ponedeljek se je po hudem grmenju vtilo nekaj kapelj dežja. Po Furlaniji in okoli Vidma so pa nalivi precej zmočili posušeno zemljo.

Pomagalo pa še ni dosti.

S sosedne strani

DUHOVNIŠKE SPREMEMBE

Zadnje čase so se izvršile v sosedni primorski škofiji razne spremembe in nova imenovanja po raznih farah. Med temi se nekatere tičejo tudi naših ožjih rojakov.

Za novega rektorja in ekonoma v Malem semenišču v Vipavi je imenovan dr. Alojz Vetrh, ki je doslej opravljal službo župnika in dekana v Črnicah.

Na to mesto je pa zdaj prišel g. Aleksander Lestan, dosedanji župni upravitelj Prvčine in Gradišča. Osebnostne spremembe so se izvršile tudi v samostanih v Sv. Križu in na goriški Kapeli.

FOTOGRAFSKA RAZSTAVA

Goriški fotografski krožek ENAL je odprl 9. septembra meddeželno fotografsko razstavo v dvorani Stella Matutina. Razstave, ki je pod pokroviteljstvom deželne uprave, se udeležujejo fotografi — umetniki iz Slovenije, Koroške in Julijske krajine.

Natečajna razstava je razdeljena v dva odseka, prosta tema in portret.

Razstava bo odprta do 16. septembra. V posebni komisiji za nagrajevanje je član tudi znani umetniški fotograf Slovenec Milenko Pegan iz Gorice.

KRIZA V POKRAJINSKEM ODBORU

Spremembe na vodilnih mestih deželne umobolnice v Gorici so že pred časom povzročile krizo v pokrajinskem odboru.

Takrat je odstopil s svrčnega mesta pokrajinski podpredsednik Marko Valtritsch, ki je bil predstavnik socialistične stranke.

Potem se je začasno kriza prekinila, ker je Valtritsch umaknil svoj odstop in se je zdelo, da bodo socialisti ostali v pokrajinskem vodstvu do konca poslovne lobe.

Zadnje čase pa so se socialisti spet premislili. Niso se hoteli tudi udeležiti seje levo sredinskih strank, ki je imela biti sklicana na včeraj zvečer.

Javili so drugim skupinam, ki sestavljajo večino v pokrajinskem svetu, da bodo stopili v opozicijo in seveda tudi odpoklicani svojega odbornika.

V tem primeru bodo sestavljali večino v pokrajinskem svetu člani demokršanske, socialne demokratske stranke in Slovenske demokratske zveze, to je 13 svetovalcev od skupnih 24.

Sestava večine na pokrajini bo torej odvisna precej od edinega svetovalca Slovenske demokratske zveze, ki je sedaj Marija Ferletič iz Dobberdoba.

merne za širok krog kupcev, ker so sorazmerno cenene, toda kljub temu kvalitetne. Računajo, da bodo letos poslali na tržišče 13.000 spalnic; ko bodo kapacitete nove tovarne do kraja izkoriščene, pa bodo izdelali 22.000 spalnic — to število bodo skušali doseči že konec prihodnjega leta.

Že od nekdaj slovi »Iztok« po izredni delavnosti, marljivosti in skromnosti ter po dobrem in sposobnem vodstvu. Podjetje je kot prvo v novogoriški občini in med prvimi v Jugoslaviji že v oktobru l. 1963 prešlo na 42-urni delovni teden. Vse zgoraj naštetje kvalitete so podjetju tudi omogočile zgraditev nove tovarne. Za ta korak so se odločili, ker stari prostori niso dovoljevali nadaljnega razvoja. S to novo investicijo pa so lahko uredili tehnologijo po sodobnih metodah uporabe strojev, izboljšali delovne pogoje delavcev ter uredili notranji transport.

Nova tovarna je za Miren in okolico velika pridobitev. Delavci zaslužijo za ta svoj veliki dosežek vse priznanje in čestitke; še posebej pa je ob tej priložnosti treba omeniti dva dolgoletna vodilna člana kolektiva, ki imata levji delež zaslug pri novi tovarni: to sta Dušan Pelicon, vodja računovodstva, in Albin Faganel, tehnični vodja podjetja.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

DRAGA 1973

Dne 1. in 2. t. m. se je zbralo v Dragi pri Trstu večje število Slovencev iz raznih krajev na tradicionalne študijske dneve. Skupna tema letošnjih predavanj je bila družinska in generacijska problematika.

Na začetku so najprej »Fantje izpod Grmade« zapeli nekaj slovenskih ljudskih in umetnih pesmi in posebno z Vrabčev »Zdravico« podčrtali tiste osnovne vrednote strpnosti, med ljudmi in med narodi, vrednoto upanja, narodne pripadnosti in želje po življenjskosti, ki so bistvene za zdravo človeško družbo.

Po uvodnih besedah predsednika društva, ki organizira študijske dneve v Dragi, prof. Peterlina, sta pozdravila prisotne za deželno upravo dr. Franich in za tržaško pokrajinsko upravo predsednik dr. Zanetti. Oba sta podčrtala potrebo po čimvečjem vzajemnem spoznavanju in po zdravem notranjem razvoju manjšine, za kar pa so sodgovorni tudi politični organi s svojo odprtostjo in s svojo pomočjo.

Nato je bilo v Dragi na vrsti prvo predavanje prof. Janka Messnerja, profesorja iz Celovca o temi »Generacijska problematika na Koroškem«. Prof. Messner je bil v tem svojem posegu zelo kritičen in zelo odločen do vseh posameznikov in organiziranih skupin, ki so do danes vodili skozi kulturo in politiko usodo koroških Slovencev. Analiziral je napake in negativne aspekte take manjšinske politike, ki v vseh povojnih letih ni prinesla posebnih koristi za Koroško. Ti napačni oprijemi so bili dostikrat odvisni od samovoljnih in avtoritarnih sklepov nekaterih posameznih voditeljev na katoliški in na laični strani. Kot protutež takemu mišljenju in delu se je na celovski gimnaziji zbrala skupina bojevitih in odločnih mladincev, ki so izdali list Kladiivo in ki so takoj stopili v akcijo. S problemom dvojezičnih tabel so razburili vso koroško javnost in speljali koroški manjšinski problem v mednarodni prostor. Zato je v drugem delu svojega posega prof. Messner izrazil veliko zaupanje delu in rasti mladih. Od njih si Koroški Slovenci lahko pričakujejo novih življenjskih perspektiv.

Sledil je koreferat beneškega duhovnika, župnika Birtiča iz Dreke o družini v Beneški Sloveniji. V svoji analizi je Birtič prikazal najprej tip patriarhalne in na zemljo močno navezane beneške družine. Tak tip družine, ki je skozi stoletja ohranjal prisotnost in zavest Slovencev v Nadiških dolinah in v Reziji, se je začel krhati ob sodobnem načinu razgibanega življenja. Prvi negativni dejavnik je postala emigracija, ko so zdravi in sposobni slovenski fantje začeli hoditi v tujino na delo v rudnike in so se vračali bolni ter z omajano narodno zavestjo, tako oni sami, kot njihova družina. Drugi negativni dejavnik pa je sodoben pojav »pendolarizma«, ko ljudje zgodaj zjutraj odhajajo z doma v nižino v razne tovarne in se vračajo pozno zvečer domov. Za njihovo družino in za celotno skupnost se tako odpira vrsta povsem novih problemov, ki jih bo treba še dobro preučiti.

Naslednjega dne, v nedeljo po maši, je pred sicer manjštevino publiko govoril zdravnik psiholog dr. Franc Hribnik iz Kranja na temo »Kako gleda zdravnik na ljubezen v družini«. V globokem in prizadetem predavanju je dr. Hribnik izhajal iz svojih lastnih doletenjskih življenjskih izkušenj. Toda bolj kakor zdravnik je govoril kot človek z vrsto osebnih problemov in

dvomov, ki jih je korak za korakom na poti svojega življenja in dela v samem sebi razreševal. Delček teh svojih izredno dragocenih dognanj je dr. Hribnik vnesel v svoje predavanje. V glavnem je skušal dokazati, da se je pod vplivom zunanjih in socialnih premikov notranja fiziognomija človeka, zlasti mladega človeka tako spremenila, da se mu je treba približati na nov, njemu razumljiv način, zato da bo sploh prislutnil. Ta različenost pa se ne sme kazati samo v površni zunanosti, ampak mora iti prav v bistvo današnje drugačnosti. To iskanje novega in sodobnega stika med ljudmi pa utegne biti zelo težko, ker marsikdo nanj še ni pripravljen, oz. je obremenjen od preteklosti, zato je prav, da ljudje v tem zaupajo osnovnim človeškim vrednotam, ki grejo skozi vse čase in so vsem skupne. In prav v ljubezni, v vedno globlji in resnični ljubezni med ljudmi na splošno in med posamezniki, zlasti pa med člani iste družine vidi dr. Hribnik največje jamstvo za zdravo prihodnost.

V popoldanskih urah se je v Dragi spet zbralo veliko število poslušavcev, ki jih je privabil lep, sončen popoldan, predvsem pa predavanje znanega slovenskega psihologa iz Ljubljane.

Najprej je spregovoril tržaški psiholog dr. Sedmak o Generacijski problematiki na Primorskem. Na preprost, jasn, zanimivo razčlenjen in poglobljen način je šel skozi ves povojni čas in ga razčlenjeval v ločena obdobja, oz. v ločene generacije, ki so jih pogojevali različni zgodovinski, politični in socialni dogodki na Primorskem. Na tak način je pojasnil tisti močan kvaliteten preskok, ki gre tudi na Primorskem od individualno zaprte in omejene družabne skupnosti v sodobno razgibano in vedno bolj razširjeno socializacijo.

Zadnji izmed predavateljev je bil na vrsti znani slovenski psiholog dr. Anton Trstenjak iz Ljubljane, ki je govoril o stari in novi podobi družine.

Trstenjak je takoj v začetku poudaril, da današnja družba vedno bolj jasno ogroža temelje družine, potrebna je torej apologija te osnovne človeške skupnosti. Zato je tudi potrebno ugotoviti, kako se je v zgodovini razvijal pojem družine. Dolga stoletja in tisočletja je družina pomenila samo skupnost kot tako, duhovnega doprinosu je bilo v tej skupnosti le malo. Šele

krščanstvo je bistveno vplivalo in do današnjih dni sta se pojma družine in zakona tako vezala drug na drugega, da skoraj ni bilo med njima razlike. V sedanjem razgibanem in v marsičem drugačnem povojnem času, v času socializacije, razširjenja masovnih gibanj in mladinske kontestacije, je prišlo do večjega razlikovanja.

Nekoč, v patriarhalni skupnosti, je bilo do mače ognjišče središče številne družine, ki je živela bolj pri svojem delu in pri svojih stoletnih tradicijah z redkimi stiki navzven, ki pa je danes povsem izginilo in nesmiselno bi bilo iskati like iz preteklosti za sedanost. Današnja doba pač zahteva sebi primerne nove rešitve in nove družinske ureditve. Tako je nekoč prvi sin podeval očetovo zemljo, hišo, delo in mišljenje, saj je na tisti zemlji od rojstva živel in delal, zato je tudi bil bogastvo družine. Danes gospodarskih posestev ni več, otroci se kmalu osvobodijo in tako družina izgublja statičnost in postaja z družbo dinamična. Otroci niso več potrebni, zato upadanje rojstev, zato kontrola rojstev. Toda zgrešeno bi bilo iskati v preteklosti rešitve za sodobne probleme. Gledati moramo naprej! Razvoj je treba ugotoviti, priznati in kar je zdravega v njem tudi podpirati. In tako danes ostajata v družini mimo vseh prejšnjih navlak le še mož in žena drug pred drugim drug za drugega z edino nalogo, kako iz gospodarske družine narediti personalno, iz zakonite ljubezenske, iz neke zunanosti ustvariti resnično ljubezensko razmerje. In na tako razmerje je prav, da se tudi naši mladi pripravljajo resno in odgovorno. Kontestacija, če je prav doživeta, je izredno bogastvo, zato da se z življenjskim standardom dviga tudi človekov osebni standard. To se še najlepše kaže prav v družini, kjer je nekoč zakon podpirala družina, danes je pa prav obratno. Napraviti je treba vse, da se bo človek sredi razosebljenega sveta počutil v svoji družini še bolj enkratnega in nenadomestljivega.

Po posameznih predavanjih je sledila tudi diskusija, ki pa se kot prejšnja leta iz več razlogov ni mogla razviti.

Ob koncu lahko zapišemo, da je bila letošnja Draga prijetno presenečenje, kljub temu, da se vsi predavatelji niso držali samo nastavljenih tem v ožjem pomenu besede. To pa je po drugi strani dopustilo večjo svobodo izražanja in vzajemno dopolnjevanje vseh predavateljev. Draga je tako imela letos zanimivo zaokroženo celoto. Morda bi ne bilo napačno, da bi organizatorji nadaljevali na tej poti in s tem dali srečanjem v Dragi novega potrebnega zagona.

i. t.

RAZPISAN JE ABONMA ZA SLOVENSKO GLEDALIŠČE

Stalno Slovensko gledališče v Trstu je razpisalo abonma za sezono 1973-74. V prihodnji sezoni bo uprizorilo naslednja dela:

A.P. Čehov: ČEŠNJEV CVET

Bevk-Grabnar: KAPLAN MARTIN ČEDERMAC

E. de Filippo: BOŽIČ PRI CUPIELLOVIH

H. Ibsen: STRAHOVI

G. Feydeau: HOTEL SVOBODNIH IZMENJAV

Gostovanje Drame SNG iz Ljubljane;

Gostovanje celjskega ljudskega gledališča.

Zunan abonmaja pa bo uprizoril Ljudski oder v okviru Stalnega gledališča komedijo »Mutasti muzikant«, ki jo je napisal Jaka Štoka, Mali oder pa bo uprizoril dramo »Torotumbo«, katere avtor je Miguel Asturias.

Vpisovanje abonmentov od 17. do 22. septembra pri glavni blagajni Kulturnega doma. Pozneje bo možno vpisovanje abonmajev še v Tržaški knjižarni, dokler ne bodo izčrpani.

IZŠLA JE 25. ŠT. »URADNEGA VESTNIKA« DEŽELE

Te dni je izšla 25. številka »Uradnega vestnika« avtonomne dežele Furlanije - Julijske krajine, ki izhaja, kot znano, tudi v slovenščini. Ta številka obsega 46 strani in prinaša deželne odloke, pravilnike in akte, iz katerih je razvidno delovanje dežele, pa tudi kam se stekajo včasih prav obilne deželne podpore in prispevki. Zdi se, da znajo posebno nekateri (morda bolje obveščeni) deželne denarne vire veliko bolje izkoristiti kot drugi.

KIPAR GORŠE SE DOBRO POČUTI NA KOROŠKEM

Pretekle dni je bil na obisku v Trstu kipar France Gorše, ki biva in ustvarja zdaj v vasi Sveče na Koroškem, v Rožni dolini. Povedal je, da se tam zelo dobro počuti in da še nikdar v življenju ni bil tako zadovoljen. To je bilo tudi razbrati iz vse njegove vedre, živahne in čvrste pojave.

6 Kaj je rekel brat

MIKLAVŽ GORBIČ
IZTOK ŠUŠTERŠIČ

»Ce smem oznaniti,« je veselo šepnil Kiki, »zdaj le gre! On je, Rajko!«
»Se enkrat,« je šepnil Džoki, »je zanesljiv?«
»Je,« sta odvrnila oba.
»Trmast? Fair?«

11. Tri prihuljene sence za živo mejo so se zmeraj zgr. bile, ko je nočni veter močneje sunil v drevje, ali ko so zaplesali odpadli listi po cesti na oni strani, da je glasneje zasumelo, ali ko se je približal kak korak, ali ko je pes v daljavi glasneje zalajal.

»Že deset minut čez pol devetih je,« je siknil največji izmed treh, Džoki. »Ne bomo več čakali!«
»Kiki!« je ukazal Džoki, »pojdi gledat, kakšna je situa- cija!«

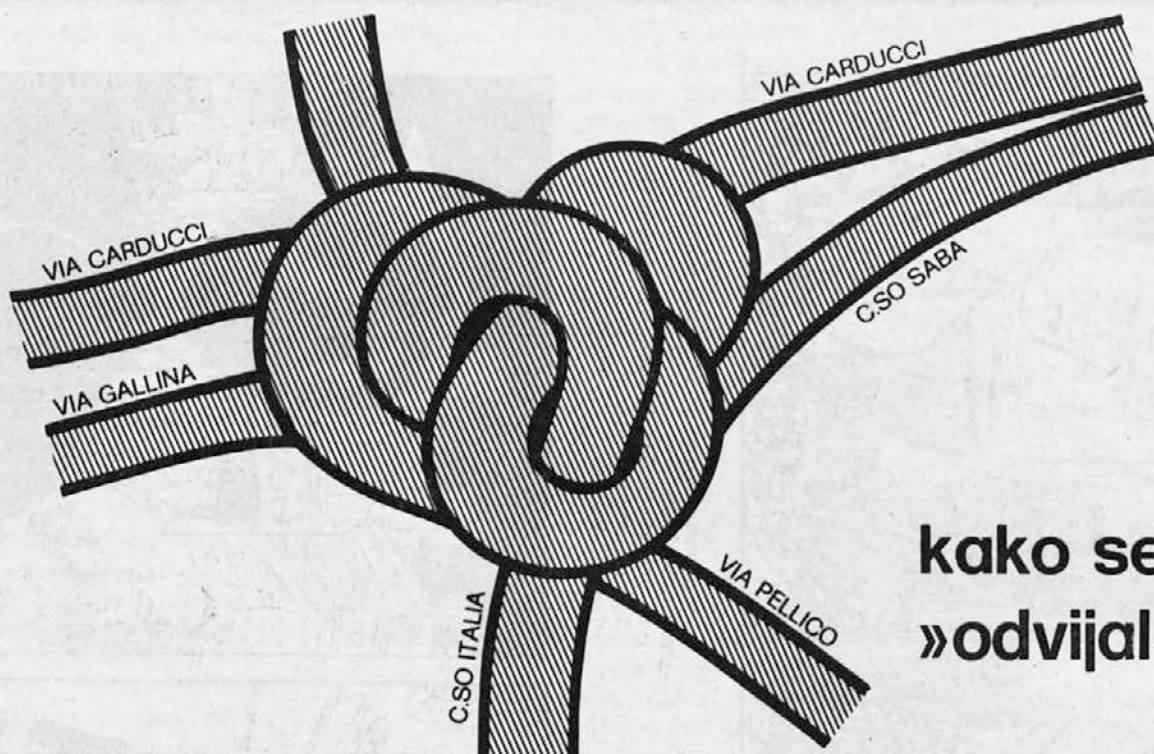

»Rajko, to je Džoki,« je povedal Ivo.
»Zdravo,« je rekel Rajko, ne da bi se ganil. »Ti si torej Džoki. As. Šerif.«
»Serbus,« je zinil Džoki. »Jaz, če mene vprašaš.«

»Lej no,« je zmaljal in prikimal Ivo. »Oboje je. Trmast in fair.«
»Kiki požvižgaj!« je ukazal Džoki. Kiki je tiho zažvižgal. Rajko je na cesti obstal. Kiki ga je tiho poklical in Rajko se je urno zavijtel čez živo mejo. Napeto je gledal, da bi dobro razločil one tri.
»No, mojster, počepni!« je zaslišal Rajko pritajen, neznan glas. Počepnil je in se skoraj dotaknil neznanca. Presodil je, da je po postavi tolikšen kot on, po moči pa najbrž tudi.

Sproščen promet na Goldonijevem trgu

kako se je
»odvijal« prej

kako teče od
zdaj naprej

Preusmeritev prometa na Goldonijevem trgu, ki jo uvajajo v teh dneh, je ena izmed najbolj pomembnih stopenj načrta »sprostitve prometa«.

Trg, ki ima ključni položaj in predstavlja zato obvezen prehod več glavnih prometnih cest, je bil vzrok za zmešnjave in trenje med prometnimi tokovi, trenje, ki je imelo hujše posledice tudi na bližnje prometne žile.

Našla pa se je rešitev z novo ureditvijo prometa ter s postavitvijo primernih semaforov.

S tem, da se sprosti prometni vozni na Goldonijevem trgu, se bo poenotil promet po sesednjih cestah.

Tako se bodo prenehala živčna čakanja in trg se bo spremenil v cono hitrega prometa. Sedaj lahko lažje gremo prego Goldonijevega trga zaradi enosmerne vožnje po Korzu Italija ter cesti Carducci. Mazzinijeva ulica pa je namenjena javnim prevoznim sredstvom, ki bodo tako lahko hitreje vozila.

Vendar ne gre le za omejeno spremembo. S časom bo od tega imel korist ves mestni promet.

Da pa bo začela popuščati prometna mora, je potrebno sodelovanje občanov, ki naj teži za tem, da se prepreči nedovoljeno ustavljanje na glavnih prometnih cestah, ter po večji uporabi javnih prometnih sredstev.

DA BOMO LAŽE VOZILI PO TRSTU

Tržaška občina, Odsek XIII, Prometni oddelek